

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**навчальної дисципліни «Кримінальний процес»
обов'язковий компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 Правоохоронна
діяльність (поліцейські)**

**за темою: «Міжнародне співробітництво під час кримінального
провадження»**

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 20.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін (протокол № 1 від
від 29.08.2023)

Розробник:

1. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ Матус В.В.

Рецензент:

1. Доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, кандидат юридичних наук Пономарьова Я. О.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Поняття, завдання та правова основа міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
2. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.
3. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.
4. Кримінальне провадження у порядку перейняття.
5. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція від 28 червня 1996 року . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 01.09.2023).
2. Кримінальний кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 01.09.2023)
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 01.09.2023).
4. Наказ МВС України № 575 від 07.07.2017 року «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні».
5. Наказ Генерального прокурора України № 139 від 06.04.2016 «Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань».
6. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19> (дата звернення: 01.09.2023).
7. Наказ МВС України № 480 від 08.06.2017 року «Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю».
8. Наказ МВС України № 570 від 06.07.2017 року «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України».
9. Наказ МВС України № 1343 від 03.11.2015 року «Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України».
10. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) монографія. Донецьк: ТОВ «ВПП Промінь», 2012. 640 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.: за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 2 / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 664 с.
14. Удалова Л. Д., Щериця С. І. Чинність кримінального процесуального закону : монографія. МОН України. К. : КНТ, 2014. 143 с.
15. Уваров В. Г. Застосування практики Європейського Суду з прав людини та норм міжнародно-правових актів в удосконаленні кримінального судочинства України: монографія; за заг. ред. доктора юрид. наук В. М. Тертишника. Дніпропетровськ . 2012. 268 с.
16. Кримінальний процес в питаннях і відповідях: Загальна і Особлива частини: навч. посіб. /Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, О.Ю. Хабло та ін. – 4-тє вид., доповн. і переробл. Київ: КНТ, 2016. 269 с.
17. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. Станом на 7 вересня 2018 року. За заг. ред. Лошицького М. В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2018. 1280 с.
18. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг.ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
19. Організація роботи підрозділів досудового розслідування: навч. Посібник. Кол. авт. А. Г. Гаркуша та ін. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ. Ліра ЛТД, 2017. 108 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/438/1/%D0%9E%D0%A0%D0%9F%D0%94%D0%A1%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2021.09.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).
20. Литвинов В.В. Окремі питання здійснення дізнання в кримінальному процесі України «Национальный юридический журнал: теория и практика. National law journal: Theory and practice. Jurnalul juridic national: teorie și practică». № 2-1 (36) 2019. С. 100-104.
21. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.02.2018 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18#n7> (дата звернення: 01.09.2023).
22. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Офісу Генерального Прокурора від 30.06.2020 № 298 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2023).
23. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: наказ МВС від 20.05.2020 № 405 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2023).

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.08.2023).
2. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU57K05U.html. (дата звернення 01.09.2023).
3. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015. (дата звернення 01.09.2023).
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення 01.09.2023)
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 1 липня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення 01.09.2023)
6. Кримінальний кодекс України: станом на 1 липня 2020 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення 01.09.2023)
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043. (дата звернення 01.09.2023).
8. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 465. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF/page>. (дата звернення 01.09.2023).
9. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 06.04.2016 р. № 139. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16>. (дата звернення 01.09.2023).
10. Постанови Пленуму Верховного Суду України у справах кримінальної спеціалізації. Харків: Константа, 2018. 320 с.
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. №5076-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2887-12. (дата звернення 01.09.2023).
12. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>. (дата звернення 01.09.2023).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>. (дата звернення 01.09.2023).
14. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному

- судочинства: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3782-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>. (дата звернення 01.09.2023).
15. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>. (дата звернення 01.09.2023).
16. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>. (дата звернення 01.09.2023).
17. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 31.08.2023).
18. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
19. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 31.08.2023).
20. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
21. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>. (дата звернення: 31.08.2023).
22. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3352-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
23. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 31.08.2023).
24. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>. (дата звернення: 31.08.2023).
25. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>. (дата

звернення: 31.08.2023).

26. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
27. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. (дата звернення: 31.08.2023).
28. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/page>. (дата звернення: 31.08.2023).
29. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. №. 1104. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF>. (дата звернення: 31.08.2023).
30. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю: наказ МВС України від 08.06.2017 р. № 480. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17/paran7#n7>. (дата звернення: 31.08.2023).

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://nlu.org.ua> – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.
2. <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні.
3. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
5. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
6. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
7. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
8. <http://www.npu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Національної поліції України.
9. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
10. <http://www.pravoznaves.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури “Правознавець”.
11. <http://www.president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

ВСТУП

У сучасних умовах посилення транснаціонального характеру злочинності все більша кількість осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів на території окремої держави, намагаються уникнути відповідальності, переховуючись у іншій країні. Відтак, зусиль однієї чи навіть декількох держав виявляється недостатньо для забезпечення належної протидії злочинним проявам. Одним із пріоритетних шляхів вирішення цієї проблеми є ефективне міжнародне співробітництво з питань протидії злочинності.

Прагнення кожної із держав до протидії злочинам є підґрунтям укладення відповідних міжнародних угод, у яких особлива увага приділяється екстрадиції, кримінальному провадженню в порядку перейняття, визнанню та виконанню вироків іноземних судів, передачі засуджених осіб тощо.

У сучасних умовах міжнародне співробітництво відіграє важливу роль у зміцненні і розвитку міжнародного співробітництва між державами. Значним також є вплив можливостей такої допомоги на охорону законних інтересів, прав і свобод особи, суспільства і держави, на зміцнення міжнародного правопорядку та боротьбу зі злочинністю.

Аналіз змісту основних міжнародних документів, присвячених протидії зі злочинністю, свідчить, що проблема підвищення ефективності співробітництва у цьому напрямі є надзвичайно актуальною як для окремих країн, так і для міжнародних організацій, членом яких є Україна, зокрема Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи.

В Україні міжнародно-правова договірна база надання допомоги в кримінальних справах із можливим проведенням процесуальних дій складається з договорів про правову допомогу, які були укладені колишнім СРСР. Вони і сьогодні зберегли свою юридичну силу для України, та договорів, які укладала безпосередньо Україна. Крім того, Україна підписала і ратифікувала Конвенцію про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 р. (Законом від 10 листопада 1994 р.),

учасником якої є всі країни СНД, і протокол до неї від 29 березня 1997 р. (ратифікований Законом від 3 березня 1998 р.), а також Європейську конвенцію про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. і Додатковий протокол до неї від 17 березня 1978 р. (набули чинності для України 16 січня 1998 р.).

Сьогодні кримінальне процесуальне законодавство містить положення, що регламентують порядок надання та одержання міжнародної правової допомоги в кримінальних провадженнях. Отже, з прийняттям нового КПК України держава увійшла в міжнародний правовий простір та посідатиме належне місце.

Генезис інституту міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях (справах) свідчить, що його сучасне нормативне врегулювання в міжнародному праві є результатом консолідації зусиль різних держав щодо боротьби зі злочинністю, усвідомлення на міжнародному рівні ступеня небезпечності цього соціального явища і необхідності вжиття адекватних заходів щодо протидії йому. Відповідно під формою (або видом) міжнародної правової допомоги в літературі запропоновано розуміти окреме завдання по встановленню істини та ухваленню законного рішення у кримінальному провадженні, яка поставлена компетентним органом запитуючої держави і вирішується за допомогою виконання компетентним органом запитуваної держави окремих процесуальних або оперативних заходів на підставі власного законодавства з можливим урахуванням специфіки законодавства іншої сторони.

Поняття міжнародної правової допомоги в кримінальних провадженнях (справах) є родовим щодо поняття окремих її видів, тому здається, що, визначаючи останні, слід виходити зі співвідношення загального та окремого.

1. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВА ОСНОВА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Безперервний розвиток економічних, політичних та культурних зв'язків держав супроводжуються перманентним розповсюдженням злочинності, боротьба з якою визнається всім світовим товариством, оскільки міжнародна і

національна злочинність, включаючи її найбільш загрозливі прояви, створює постійний ризик ескалації насильства, порушення прав людини, безпеки народів, державним відносинам.

На сучасному етапі історичного розвитку світового співтовариства відповідну протидію усім видам злочинності здійснюється шляхом процесу формування правових держав та поетапним скороченням військово-політичного протистояння між державами. Водночас поглиблюється роль міжнародного та національного права під час здійснення зовнішнього контролю за злочинними проявами та застосуванням державного примусу до осіб, які вчинили злочин. Об'єктивні реалії вимагають розширення та поглиблення взаємодії між державами, їх судових та правоохоронних органів у боротьбі з міжнародними та національними кримінальними правопорушеннями.

Чинний КПК України містить окремий розділ IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», що включає з'ясування таких окремих положень, що стосуються загальних засад міжнародного співробітництва, міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція), кримінального провадження у порядку перейняття, визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

Відповідно до ст. 542 КПК України **міжнародне співробітництво** – це діяльність уповноважених органів під час кримінального провадження, що полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків.

Важливою формою міжнародної взаємодії між державами по боротьбі зі злочинністю є співробітництво в сфері судочинства по кримінальним правопорушенням різних видів. Така форма співпраці має назву міжнародної

правової допомоги.

Міжнародна правова допомога є офіційною діяльністю державних органів, яка здійснюється на підставі міжнародних договорів. Договори про правову допомогу забезпечують найбільш повне здійснення національної юрисдикції й уникнення конфлікту юрисдикцій – саме з цією метою держави їх укладають. З появою міжнародних судових органів міжнародні договори можуть передбачати можливість надання правової допомоги для здійснення міжнародної кримінальної юрисдикції.

Організацію по наданню міжнародної допомоги здійснюють компетентні органи суверенних держав. До уповноважених (центральных) органів в Україні відповідно до ст. 545 КПК України відносяться: Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України.

В міжнародному та національному праві органами юстиції вважаються: органи прокуратури в особі відповідних прокурорів; орган досудового розслідування в особі слідчих та начальників слідчих підрозділів; суди загальної юрисдикції; Міністерство юстиції України і його відповідні органи та установи кримінально-виконавчої системи Міністерства юстиції України.

З метою підтримки органів юстиції може використовуватися допомога національних центральных бюро (НЦБ) Інтерполу. Зазначені бюро Інтерполу є такими, що пов'язують Інтерпол з поліціями держав – членів Інтерполу. Вони є базовими пунктами для підтримки міжнародної поліцейської співпраці. Діяльність же Інтерполу заснована в 1923 році з метою реалізації потреб держав під час узгодження та координації сумісних зусиль для боротьби з міжнародною та національною злочинністю. Серед членів цієї потужної організації більше 200 держав. СРСР було прийнято до Інтерполу у 1990 році. Україна є членом даної організації як правонаступник СРСР.

Правову основу міжнародної співпраці в сфері судочинства по кримінальним правопорушенням складають Конституція України, загальновизнані засади та норми міжнародного права та міжнародні договори України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс

України, Закони України «Про прокуратуру», «Про міжнародні договори України», щодо ратифікації міжнародних договорів України про правову допомогу по кримінальних правопорушеннях, що встановлюють загальні та спеціальні правила, з урахуванням яких повинна реалізовуватися міжнародна взаємодія по кримінальних правопорушеннях різноманітних видів.

Базовими міжнародними правовими актами є: Устав ООН, Загальна декларація прав людини, що була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (1948 р.), Європейська конвенція про захист прав і основних свобод 1950 р., Віденська конвенція 1969 р. про право міжнародних договорів, що вступила в дію в 1980 р., типові договори про взаємодопомогу в галузі кримінального правосуддя, про перейняття кримінального провадження та видачу, що були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН (1990 р.), Конвенція ООН 2000 р. проти транснаціональної злочинності, а також інші міжнародні акти ООН та інших міжнародних організацій.

Міжнародні договори із правової допомоги в переважній більшості є двосторонніми. В окремих випадках, за умови наявності певних інтеграційних відносин, питання правової допомоги вирішують на підставі багатосторонніх угод. Україна, наприклад, бере участь у двох таких системах міжнародної правової допомоги – СНД і Раді Європи. У рамках СНД це один багатосторонній договір – Конвенція про правову допомогу у правових відносинах із цивільних, сімейних та кримінальних справ 1993 р. У рамках Ради Європи укладено низку договорів: Конвенцію про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р., Конвенцію про видачу правопорушників 1957 р., Конвенцію про репатріацію неповнолітніх 1970 р., Конвенцію про передачу заяв про правову допомогу 1977 р., Конвенцію про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р., Конвенцію про передачу засуджених 1983 р. тощо.

Договори про правову допомогу в основному регулюють такі питання, як екстрадиція, виконання іноземного судового рішення, виконання окремого процесуального доручення, а також питання колізійного права. Інколи це можуть бути інші питання, наприклад обмін інформацією відповідно до

Європейська Конвенція про інформацію відносно іноземного законодавства 1968 р.

Перелік напрямів правової допомоги, які включено до конкретного договору, залежить від домовленості між державами: це може бути екстрадиція, причому окремої групи осіб, правова допомога у кримінальних провадженнях. Питання правової допомоги можуть бути включені до міжнародних договорів про уніфікацію кримінального законодавства. Прохання про надання правової допомоги може бути відхилено, якщо надання такої допомоги може зашкодити суверенітету чи безпеці або суперечить законодавству держави, що робить запит.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ

Якщо під час кримінального провадження виникла необхідність у проведенні на території іншої держави огляду, виїмки, допиту чи інших процесуальних дій, передбачених КПК України, то слідчий, прокурор чи суд України, в провадженні якого знаходяться матеріали, надсилає на ім'я уповноваженого (центрального) органу України запит про необхідність у здійсненні міжнародної допомоги.

В міжнародних договорах про правову допомогу запит про правову допомогу називається дорученням, вимогою чи проханням.

Алгоритм дій щодо оформлення запиту про міжнародно-правову допомогу.

Оформлення запиту про міжнародно-правову допомогу судом, прокурором або слідчим із погодженням із прокурором на направлення його до уповноваженого (центрального) органу України.

Розгляд запиту уповноваженим (центральним) органом України на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів та міжнародних договорів України.

Уповноважений (центральный) орган України протягом десяти днів

надсилає: 1) запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом *або* 2) всі матеріали повертаються відповідному органу України (автору запиту) з викладом недоліків (для їх усунення).

Отже, у разі якщо, уповноважений (центральний) орган України вважатиме обґрунтованим запит слідчого, прокурора чи суду, він приймає рішення про направлення запиту іноземній державі. Так, протягом десяти днів уповноважений (центральний) орган України надсилає запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної (яку запитують) сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом.

Запит про правову допомогу надсилається іноземній державі на підставі міжнародного договору України, а у випадку, якщо Україна не є суб'єктом договірних відносин з даною іноземною державою, то на підставі принципу взаємності (ч.3 ст.544 КПК України).

Даний принцип означає, що уповноважений (центральний) орган України, направляючи до такої держави запит, письмово гарантує запитуваній стороні розглянути в майбутньому її запит про надання такого самого виду міжнародної правової допомоги.

В свою чергу, уповноважений (центральний) орган України розглядає запит іноземної держави лише за наявності письмової гарантії запитуючої сторони прийняти і розглянути в майбутньому запит України на засадах взаємності.

За відсутності міжнародного договору з відповідною державою уповноважений (центральний) орган України надсилає запит про надання міжнародної правової допомоги до Міністерства закордонних справ України для подальшого передання його компетентному органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом.

Міжнародними договорами та ст. 552 КПК України докладно передбачено зміст та правову форму запиту про правову допомогу, що складається в письмовому вигляді.

Запит містить:

- 1) назву органу, який звертається за допомогою, та компетентного органу запитуваної сторони;
- 2) посилання на відповідний міжнародний договір або на дотримання засади взаємності;
- 3) найменування кримінального провадження, щодо якого запитується міжнародна правова допомога;
- 4) стислий опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію;
- 5) відомості про повідомлену підозру, обвинувачення з викладенням повного тексту відповідних статей Кримінального кодексу України;
- 6) відомості про відповідну особу, зокрема її ім'я та прізвище, процесуальний статус, місце проживання або перебування, громадянство, інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту, а також зв'язок цієї особи із предметом кримінального провадження;
- 7) чіткий перелік запитуваних процесуальних дій та обґрунтування їхнього зв'язку із предметом кримінального провадження;
- 8) відомості про осіб, присутність яких вважається необхідною під час виконання процесуальних дій, і обґрунтування цієї необхідності;
- 9) інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту або передбачені міжнародним договором чи вимогою компетентного органу запитуваної сторони.

Варто зауважити, що до запиту про допит особи як свідка, потерпілого, експерта, підозрюваного або обвинуваченого додається належним чином засвідчений витяг відповідних статей КПК України з метою роз'яснення особі її процесуальних прав і обов'язків. До запиту також додається перелік питань, які слід поставити особі, або відомості, які необхідно отримати від особи.

До запиту про проведення обшуку, огляду місця події, вилучення, арешту чи конфіскації майна або інших процесуальних дій, дозвіл на проведення яких надається *судом* згідно з КПК України, то додається інформація про докази, які обґрунтовують потребу у відповідних заходах.

Згідно з зазначеними пунктами 4, 5, 8 частини другої статті 552 КПК

України не вимагається надання інформації до запиту про вручення особі документів або викликів до суду.

Вимоги ст. 556 КПК України створюють передумови для використання принципу конфіденційності під час міжнародної допомоги.

Конфіденційність (англ. confidentiality, privacy) – властивість не підлягати розголосові, довірливість, секретність, приватність.

Так, на прохання запитуючої (яка запитує) сторони уповноважений (центральний) орган України має право вжити додаткових заходів для забезпечення конфіденційності факту отримання запиту про міжнародну правову допомогу, його змісту та відомостей, отриманих у результаті його виконання.

Відповідно до ст. 553 КПК України наслідками виконання запиту в іноземній державі відповідно докази та відомості, одержані від запитуваної сторони в результаті виконання запиту про міжнародну правову допомогу, можуть бути використані лише у кримінальному провадженні, якого стосувався запит.

Якщо запит компетентного органу України був переданий запитуваній стороні з порушенням передбаченого порядку, то отримані в результаті запиту відомості не можуть визнаватися судом допустимими.

Алгоритм дій щодо розгляду запиту іноземного компетентного органу про міжнародну правову допомогу:

1. Розгляд уповноваженим (центральним) органом України отриманого запиту про міжнародну правову допомогу від запитуючої сторони (яка запитує) на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів або міжнародних договорів України.

2. Направлення запиту уповноваженим (центральним) органом України компетентному органу на території України для виконання.

При цьому Генеральна прокуратура України має право надавати вказівки щодо забезпечення належного, повного та своєчасного виконання такого запиту. Наведені вказівки є обов'язковими до виконання відповідним компетентним органом України.

Варто зауважити, що виключно уповноваженим (центральним) органом України щодо міжнародної правової допомоги приймається рішення за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу щодо:

1) присутності представника компетентного органу іноземної держави під час надання міжнародної правової допомоги. Якщо запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, що передбачає присутність представника, надійшов відповідно до частини 3 статті 545 КПК України, його копію невідкладно надсилають до уповноваженого (центрального) органу для вирішення в цій частині;

2) надання компетентним органам іноземної держави гарантій щодо умов виконання запиту (доручення), передбачених частиною другою статті 544 КПК України, та отримання таких гарантій від інших держав;

3) тимчасової передачі особи, яка відбуває покарання, для участі у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях.

3. Відповідно до ст. 555 КПК України у разі отримання запиту уповноважений (центральный) орган України зобов'язаний повідомити про результати розгляду запиту.

Отже, запит компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу виконується упродовж одного місяця з дати його надходження до безпосереднього виконавця.

Складені органом досудового розслідування, слідчим, прокурором або суддею документи для забезпечення виконання запиту про міжнародну правову допомогу підписуються зазначеними посадовими особами та скріплюються печаткою відповідного органу.

Орган досудового розслідування або слідчий передає матеріали виконання запиту прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів при проведенні досудового розслідування, для перевірки повноти і законності проведених слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.

У разі неможливості виконати запит про міжнародну правову допомогу, а також у разі відмови у наданні міжнародної правової допомоги з підстав, передбачених статтею 557 КПК України, уповноважений (центральный) орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений

здійснювати зносини відповідно до частини третьої статті 545 КПК України, повертає такий запит компетентному органу іноземної держави із зазначенням причин.

КПК України передбачає проведення за запитом запитуючої сторони процесуальних дій, передбачених КПК України. Якщо для виконання запиту компетентного органу іноземної держави необхідно провести процесуальну дію, виконання якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, така дія здійснюється лише за умови отримання відповідного дозволу в порядку, передбаченому КПК України, навіть якщо законодавство запитуючої сторони цього не передбачає.

Перелік та підстави застосування інших процесуальних дій, які можливі під час провадження за запитом детально регламентовано главою 43 КПК України.

Відповідно до ст. 572 КПК України, особам, які вважають, що рішеннями, діями або бездіяльністю органів державної влади України, вчиненими у зв'язку з виконанням запиту про міжнародну правову допомогу, завдано шкоди їхнім правам, свободам чи інтересам, мають право оскаржити рішення, дії та бездіяльність до суду.

3. СУТНІСТЬ ВИДАЧІ (ЕКСТРАДИЦІЇ) ОСОБИ, ЯКА ВЧИНІЛА ЗЛОЧИН

У Кримінальному процесуальному кодексі України термінологічна одиниця «екстрадиція» вживається у значенні видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає офіційний запит про видачу особи, її встановлення на території однієї держави, перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі, а також прийняття рішення за запитом та фактичну передачу такої особи іншій державі, компетентні органи якої звернулися із запитом про видачу.

Аналіз існуючих в науковій літературі визначень екстрадиції дає підстави говорити про неоднозначність розуміння даного поняття.

Як зазначає М. Макаров, за результатами анкетування працівників органів

досудового розслідування та прокуратури серед основних проблемних питань, що стосуються екстрадиції, були названі: недостатня законодавча урегульованість окремих процедур екстрадиції – 22 %; відсутність спеціального договору між Україною і державою, де перебувала особа – 23 %; відсутність належного фінансування екстрадиції – 21,5 %; занадто складний і довготривалий процес екстрадиції – 21,5 %; невідповідне оформлення екстрадиційних документів – 4,5 %; ненадання або несвоєчасне надання необхідних екстрадиційних документів – 6,0 %.

Характерною рисою екстрадиції, яка визнається у більшості досліджень є те, що видача особи проводиться лише за вчинення такого суспільно небезпечного діяння, яке є кримінально караним. Однак, питання змісту таких елементів, як «особа, яка підлягає видачі», «держава, компетентна судити особу, яка видається, чи (та) покарати її» та інших складових даного правового інституту залишається доволі дискусійним.

Використання термінів «передача злочинця» або «видача злочинця» суперечить принципам міжнародного та кримінального процесуального права, де також існує принцип «презумпції невинуватості».

Слід зауважити, що використання дефініції «злочинець» для позначення особи, що підлягає видачі, більш притаманне науковим дослідженням раннього періоду розвитку наукового інституту екстрадиції.

Натомість у сучасних роботах з питань екстрадиції набуло поширення застосування для позначення особи, яка підлягає видачі, такої термінології, як «обвинувачений, підсудний чи засуджений», «підозрюваний, обвинувачений або засуджений», «обвинувачений або засуджений».

Конкретизуючи дані положення: екстрадиція включає в себе не лише видачу як таку, але також і сукупність заходів, направлених на її забезпечення.

Відповідно до ст. 541 КПК: «видача особи (екстрадиція) – видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави».

Отже, **екстрадиція** – це сукупність заходів щодо видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

Видача особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, відбувається якщо за законом України хоча б за один із злочинів, у зв'язку з якими запитується видача, передбачено покарання у виді позбавлення волі на максимальний строк не менше одного року або особу засуджено до покарання у виді позбавлення волі і невідбутий строк становить не менше чотирьох місяців.

Виходячи зі змісту статті 574 КПК України, видачі підлягають наступні категорії осіб:

- обвинувачені (підозрювані) у справах на стадії досудового розслідування;
- підсудні (засуджені) у справах на стадії судового розгляду або виконання вироку.

У той же час, при формуванні поняття «екстрадиція», законодавець взагалі уникає питання визначення правового статусу особи, інтерпретуючи екстрадицію у якості видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

Аналогічні результати дозволяє отримати аналіз міжнародних багатосторонніх та двосторонніх договорів про екстрадицію.

Відповідно до норм статті 2 Європейської конвенції про передачу засуджених осіб 1983 р. особу, засуджену на території однієї держави, може бути передано на територію іншої держави для відбування призначеного їй покарання. Виходячи зі вказаної норми, можемо дійти висновку про те, що

передається особа, засуджена за вчинення злочину, відносно вказаної особи ухвалено вирок і рішення за даним вироком є остаточним, тобто в такому разі особа засуджена за вчинення злочину, відносно даної особи ухвалено вирок в державі винесення вироку і ця особа передається для відбуття покарання в державу виконання вироку.

Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року не дає чіткого визначення про процесуальний статус особи, яка підлягає екстрадиції. Стаття 1 даної конвенції вказує на те, що договірні держави зобов'язуються видавати одна одній всіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої держави за вчинення правопорушення або які розшукуються зазначеними органами з метою виконання вироку або постанови про взяття під варту (в деяких перекладах конвенції вказується не постанова про взяття під варту, а рішення про затримання).

Згідно з частиною 2 статті 12 цієї конвенції запит про екстрадицію супроводжується оригіналом або завірною копією обвинувального вироку чи постанови (вироку) суду, або постанови про негайне затримання чи ордеру на арешт, або іншого розпорядження, яке має таку ж силу і видане відповідно до процедури, передбаченої законодавством запитуючої держави.

Аналіз Типового договору про видачу 1990 року свідчить, що екстрадиція можлива між договірними державами не тільки в цілях виконання вироку, а і з метою ухвали вироку, хоча посилання на ухвалу вироку є обов'язковим не для всіх держав (стаття 1). У частині 2 статті 5 типового договору про видачу зазначено, що до прохання про екстрадицію додається:

1) якщо особа обвинувачується у вчиненні злочину судом або іншим компетентним судовим органом – ордер на арешт цієї особи або завірена копія такого ордера;

2) якщо особа засуджена за вчинення злочину – оригінал або завірена копія рішення або будь-якого іншого документа з викладом обвинувальної частини і ухваленого вироку;

3) якщо особа засуджена за вчинення злочину в її відсутність, крім згаданих у другому пункті документів також додається опис правових засобів, які має в своєму розпорядженні ця особа для підготовки її захисту або для здійснення повторного слухання справи в її відсутність;

4) якщо особа засуджена за вчинення злочину, але вирок не ухвалено, – документ з викладом обвинувальної частини і заявою, що підтверджує намір ухвалити вирок.

Варто зауважити, що зведення екстрадиції до видачі безпідставно звужує ті можливості, які на сьогодні реально має у своєму розпорядженні інститут екстрадиції, оскільки, частіше за все, питаннями видачі екстрадиційна діяльність не вичерпується.

Зокрема, ч. 4 ст. 574 КПК України, екстрадиція включає офіційний запит про видачу особи, її встановлення на території однієї держави, перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі, а також прийняття рішення за запитом та фактичну передачу такої особи іншій державі, компетентні органи якої звернулися із запитом про видачу.

Також до процедури екстрадиції входять наступні процесуальні дії:

- затримання особи, яка вчинила злочини за межами України (стаття 582 КПК України);
- тимчасовий арешт (стаття 583 КПК України);
- екстрадиційний арешт (стаття 584 КПК України);
- екстрадиційна перевірка (стаття 587 КПК України).

Враховуючи викладене, можемо дійти висновку, що екстрадиція відрізняється від видачі і передачі, у першу чергу, за своїм змістом, оскільки включає в себе стадію порушення ініціативи про передачу (видачу) особи; процес прийняття рішення з даного питання компетентними органами двох держав; стадію оскарження прийнятого рішення; власне процес передачі (видачі) особи; легалізацію вироку судом тієї держави, яка прийняла особу тощо.

Принципи екстрадиції.

Принцип екстрадиційності злочину означає, що злочин має входити до списку злочинів, за вчинення яких можна вимагати видачі злочинця.

Принцип подвійної підсудності означає, що для видачі необхідно виконання наступної умови: діяння повинне бути кваліфікованим як злочинне в законодавстві обох країн.

Згідно з принципом спеціалізації, часто званого принципом конкретності, видана особа може піддаватися кримінальному переслідуванню за той злочин, у зв'язку з яким вона була видана.

Принцип взаємності будується на тому, що на підставі поданих у запиті запитуючої сторони запевнень слід очікувати, що в аналогічній ситуації держави будуть діяти подібним чином.

Згідно з принципом універсального переслідування, кримінальному переслідуванню підлягають особи, незалежно від місця вчинення злочину або їх громадянства.

Принцип універсальності отримав розвиток відносно міжнародних злочинів, коли підозрювані у їх вчиненні особи можуть каратися будь-якою державою.

Основним принципом інституту видачі є принцип невідворотності покарання («aut dedere aut judicare»), який встановлює, що держава, на території якої виявлений злочинець, має або видати його, або передати справу відповідним органам для кримінального переслідування.

Незважаючи на загальне визнання принципу невидачі власних громадян у договорах і конвенціях є як прихильників видачі, так і прихильників невидачі.

У видачі відмовляється і в тих випадках, коли відповідно до законодавства однієї із сторін кримінальне переслідування не може бути розпочате або вирок не може бути приведений у виконання внаслідок закінчення строку давності або з іншої законної підстави.

У видачі може бути відмовлено у тих випадках, коли необхідним особою скоєно злочин політичного характеру. Однак не існує єдиного критерію для визначення злочини політичного характеру, тому саме ця невизначеність посилює проблеми при вирішенні питань видачі. Принцип невидачі політичних злочинців не поширюється на осіб, які вчинили міжнародні злочини. Вони підлягають безумовній видачі.

Принцип неповернення знайшов закріплення в багатьох міжнародних актах і, перш за все, у Конвенції про статус біженців 1951 р.

До осіб, які шукають притулок, не повинні застосовуватися такі заходи, як відмова від дозволу переходу кордону, а також висилка в яку-небудь країну, де вони можуть піддатися переслідуванню. Виняток з цього принципу може бути зроблено лише з міркувань національної безпеки або в цілях захисту населення.

Держави при укладанні договорів в якості одного з підстав відмови у видачі вказують, що на території країни, до якої звернена вимога, за тим же злочину був винесений вирок або постанова про припинення переслідування у справі. Цей принцип відомий в міжнародному кримінальному праві як *non bis in idem* і закріплений майже у всіх конвенціях і двосторонніх договорах про видачу.

Конвенції та договори про видачу передбачають відмову у видачі осіб, які вчинили митні, податкові та інші фінансові злочини.

Обов'язковості видачі громадянина третьої держави також не існує. При видачі громадян третьої держави виникає питання про узгодженість цього акту з державою громадянства. Однак, як правило, держави приймають дане рішення на власний розсуд.

Неодноразовими є випадки відмови у видачі з гуманних міркувань. Такі обставини, як похилий вік, серйозне захворювання досить часто є підставами відмови у видачі. Важливою рисою змісту інституту видачі є положення, що дозволяє державі відмовити у видачі, якщо є підстави вважати, що особа, яка видається, буде піддана у запитуючій державі впливу, несумісному з

правопорядком запитуючої держави, або ж такому, що суперечить загальновизнаним стандартам у галузі прав людини. Не може мати місце видача, якщо є підстави вважати, що можливе застосування тортур чи інших видів впливу, які принижують гідність людини. Національні закони окремих країн, в яких скасовано смертну кару, передбачають, що видача не повинна бути здійснена, коли злочин, що становить предмет вимоги, карається смертною карою у державі, яка вимагає видачі. Одним з видів видачі є добровільна видача, коли ініціатива йде від самої викликаної до видачі особи і від його громадянства не залежить. Але такій заяві передуює офіційна вимога про видачу від держави, що володіє правом на кримінальну юрисдикцію цієї особи і згодна прийняти її. Заява про добровільну видачу розглядається тільки в процесі виконання процедури видачі у зв'язку з вимогою держави. У юридичному сенсі цей вид видачі не може претендувати на самостійну роль, бо його процедура складається лише з акту передачі особи державі для здійснення кримінального переслідування за власною ініціативою. Така особа видається без будь-яких додаткових умов.

Суб'єктами видачі особи (екстрадиції) відповідно до ст. 574 КПК України є відповідно Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України – уповноважені (центральні) органи України..

Процесуальний порядок підготовки документів та направлення запитів на екстрадицію такий:

Клопотання про видачу особи в Україну готує слідчий, прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування або суд, який розглядає справу чи яким ухвалено вирок.

Клопотання складається у письмовій формі і повинно містити дані про особу, видача якої вимагається, обставини і кваліфікацію вчиненого нею злочину. До клопотання додаються такі документи:

1) засвідчена копія ухвали слідчого судді або суду про тримання особи під вартою, якщо видача запитується для притягнення до кримінальної

відповідальності;

2) копія вироку з підтвердженням набуття ним законної сили, якщо видача запитується для приведення вироку до виконання;

3) довідка про відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення особою, або довідка про докази, якими підтверджується винуватість розшукуваної особи у його вчиненні;

4) положення статті закону України про кримінальну відповідальність, за яким кваліфікується кримінальне правопорушення;

5) висновок компетентних органів України про громадянство особи, видача якої запитується, складений згідно з вимогами закону про громадянство України;

6) довідка про частину невідбутого покарання, якщо йдеться про видачу особи, яка вже відбула частину призначеного судом покарання;

7) інформація про перебіг строків давності;

8) інші відомості, передбачені міжнародним договором України, який також чинний для іноземної держави, на території якої встановлено розшукувану особу.

Клопотання та передбачені супровідні документи підписуються слідчим, прокурором або суддею, засвідчуються печаткою відповідного органу та перекладаються мовою, передбаченою міжнародним договором України.

Клопотання про видачу особи (екстрадицію) передаються до відповідного центрального органу України через відповідну регіональну прокуратуру у десятиденний строк з дня затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк керівник відповідного органу досудового розслідування у складі апарату Національної поліції, центрального апарату органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань України, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, Національного антикорупційного бюро України

безпосередньо передає Генеральній прокуратурі України клопотання про видачу особи (екстрадицію). Уповноважений (центральний) орган України за наявності підстав, передбачених міжнародним договором України, звертається до компетентного органу іноземної держави із запитом про видачу особи в Україну. Запит про видачу направляється керівником уповноваженого (центрального) органу України або уповноваженою ним особою протягом п'яти днів з дня отримання клопотання.

Відповідно до рішення Ради Європи R-87 питанням прав та свобод людини і громадянина має бути присвячено достатньо уваги у законодавстві. Так, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу, має право:

- 1) знати, у зв'язку з яким кримінальним правопорушенням надійшов запит про її видачу;
- 2) мати захисника і побачення з ним за умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, на присутність захисника під час допитів;
- 3) у разі затримання – на повідомлення близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб про затримання і місце свого перебування;
- 4) брати участь у розгляді судом питань, пов'язаних з її триманням під вартою і запитом про її видачу;
- 5) ознайомлюватися з запитом про видачу або одержати його копію;
- 6) оскаржувати рішення про тримання під вартою та про задоволення запиту про видачу;
- 7) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо запиту про видачу;
- 8) просити про застосування спрощеної процедури видачі.

Варто зауважити, що особі, стосовно якої розглядається питання про видачу, і яка не володіє державною мовою, забезпечується право робити заяви, заявляти клопотання, виступати в суді мовою, якою вона володіє, користуватися

послугами перекладача, а також отримати переклад судового рішення та рішення уповноваженого (центрального) органу України мовою, якою вона користувалася під час розгляду.

Характерними рисами затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України є:

Затримання на території України особи, яка розшукується іноземною державою у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення, здійснюється уповноваженою службовою особою.

Про затримання негайно інформується відповідний прокурор.

Прокурор, отримавши повідомлення, перевіряє законність затримання особи, яка розшукується компетентними органами іноземних держав, та негайно інформує прокуратуру Автономної Республіки Крим, області, міст Києва чи Севастополя.

Про затримання таких осіб прокуратура Автономної Республіки Крим, області, міста Києва чи Севастополя протягом шістдесяти годин після затримання повідомляє відповідний уповноважений (центральный) орган України, який протягом трьох днів інформує компетентний орган іноземної держави.

Про кожен випадок затримання громадянина іноземної держави, який вчинив злочин за межами України, прокуратура Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя також повідомляє Міністерство закордонних справ України.

Затримана особа негайно звільняється у разі, якщо:

1) протягом шістдесяти годин з моменту затримання вона не доставлена до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу тимчасового або екстрадиційного арешту;

2) встановлено обставини, за наявності яких видача (екстрадиція) не здійснюється.

До затриманої особи, яка вчинила злочин за межами України, до

надходження запиту про її видачу може бути застосовано тимчасовий арешт на 40 діб (ст. 583 КПК України).

Процедура оформлення тимчасового арешту полягає у таких діях:

Прокурор звертається до слідчого судді, у межах територіальної юрисдикції якого здійснено затримання, із клопотанням про застосування тимчасового арешту.

Клопотання має бути розглянуто слідчим суддею не пізніше сімдесяти двох годин з моменту затримання особи.

При розгляді клопотання слідчий суддя встановлює особу затриманого, пропонує йому зробити заяву, перевіряє наявність документів, що підтверджують клопотання прокурора, вислуховує думку прокурора, інших учасників і виносить ухвалу про:

- 1) застосування тимчасового арешту;
- 2) відмову в застосуванні тимчасового арешту, якщо для його обрання немає підстав.

Варто підкреслити, що у разі несвоєчасного надходженням до уповноваженого (центрального) органу України запиту про видачу особи, що вчинила злочин, не перешкоджає застосуванню до неї екстрадиційного арешту в разі отримання в подальшому такого запиту.

Відповідно до ст. 584 КПК України до особи, що вчинила злочин може бути застосовано екстрадиційний арешт. Сутність даної дії полягає у такому.

Після надходження запиту від іноземної держави про видачу особи за дорученням уповноваженого (центрального) органу України прокурор звертається з клопотанням про її екстрадиційний арешт до слідчого судді за місцем тримання особи під вартою.

Разом із клопотанням на розгляд слідчого судді подаються відповідний перелік документів, що підтверджують вимогу (ч. 2 ст. 584).

Строки тримання особи під вартою та порядок їх продовження визначаються чинним КПК України.

Після одержання клопотання слідчий суддя встановлює особу, пропонує їй зробити заяву, перевіряє запит про видачу та наявні матеріали екстрадиційної перевірки, вислуховує думку прокурора, інших учасників і виносить ухвалу про:

- 1) застосування екстрадиційного арешту;

- 2) відмову в застосуванні екстрадиційного арешту, якщо для його обрання немає підстав.

Суттєвим є той факт, що при розгляді клопотання слідчий суддя не досліджує питання про винуватість та не перевіряє законність процесуальних рішень, прийнятих компетентними органами іноземної держави у справі стосовно особи, щодо якої надійшов запит про видачу.

Екстрадиційний арешт застосовується до вирішення питання про видачу особи (екстрадицію) та її фактичної передачі, але не може тривати більше дванадцяти місяців.

Про кожний випадок застосування тимчасового або екстрадиційного арешту уповноважений (центральный) орган України невідкладно письмово інформує Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців.

При вирішенні питання про можливість застосування запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою, слідчий суддя обов'язково враховує:

- 1) відомості про ухилення особи від правосуддя у запитуючій стороні та дотримання нею умов, на яких відбулося звільнення її з-під варти під час цього або інших кримінальних проваджень;

- 2) тяжкість покарання, що загрожує особі в разі засудження, виходячи з обставин, встановлених під час заявленого кримінального правопорушення, положень закону України про кримінальну відповідальність і усталеної судової практики;

3) вік та стан здоров'я особи, видача якої запитується;

4) міцність соціальних зв'язків особи, у тому числі наявність у неї родини та утриманців.

У випадку, якщо особою порушено умови обраного запобіжного заходу слідчий суддя за клопотанням прокурора має право постановити ухвалу про зміну запобіжного заходу на більш суворий - екстрадиційний арешт (ст. 585 КПК).

Проведення екстрадиційної перевірки (ст. 587 КПК)

У випадках, якщо виникла необхідність у перевірці обставин, що можуть перешкоджати видачі особи, проводиться екстрадиційна перевірка уповноваженим (центральним) органом України або за його дорученням чи зверненням прокуратурою Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя.

Екстрадиційна перевірка здійснюється протягом шістдесяти днів.

До особи, щодо якої надійшов запит про її видачу відповідно до ст. 588 КПК може бути застосовано спрощений порядок її видачі з України у випадку її на те згоди.

Після повідомлення такої особи про її право на спрощений порядок видачі, вона надає письмової заяви на видачу, оформлену у присутності захисника та затвердженої слідчим суддею. У разі одержання відповідної заяви видача можлива без проведення в повному обсязі перевірки наявності можливих перешкод для видачі.

Прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про затвердження згоди особи на видачу. Слідчий суддя розглядає клопотання за участю особи, що підлягає видачі, її захисника та прокурора. Слідчий суддя зобов'язаний переконатися, що особа, яка підлягає видачі, добровільно погоджується на свою видачу і усвідомлює всі наслідки цієї видачі, після чого постановляє ухвалу про затвердження згоди особи на її спрощену видачу або про відмову в цьому.

Після отримання заяви про згоду особи на видачу запитуючій стороні та її

затвердження ухвалою слідчого судді прокурор передає заяву на розгляд уповноваженому (центральному) органу України, який протягом *трьох днів* розглядає її та приймає рішення про можливість застосування спрощеного порядку видачі.

Якщо особа, щодо якої надійшов запит про видачу, не погоджується на свою видачу, застосовується звичайний порядок розгляду запиту про видачу.

Після затвердження слідчим суддею згоди особи на застосування спрощеного порядку видачі така згода не може бути відкликана.

Положення КПК України передбачають також відмову у видачі особи (екстрадиції) (589 КПК):

У видачі особи іноземній державі відмовляється у разі, якщо:

1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України;

2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у виді позбавлення волі за законом України;

3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочин, за який запитано видачу;

4) компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу уповноваженого (центрального) органу України додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію);

5) видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України;

6) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України.

Безумовно, рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржено (ст. 591 КПК).

Суб'єктом оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути особа, стосовно якої воно прийняте, її захисник чи законний представник - до слідчого судді, в межах територіальної юрисдикції якого така особа

тримається під вартою.

Якщо скаргу на рішення про видачу подає особа, яка перебуває під вартою, уповноважена службова особа місця ув'язнення негайно надсилає скаргу до слідчого судді і повідомляє про це прокуратуру Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя.

Розгляд скарги здійснюється слідчим суддею протягом *п'яти днів* з дня її надходження до суду. Судовий розгляд проводиться за участю прокурора, який проводив екстрадиційну перевірку, особи, щодо якої прийнято рішення про видачу, її захисника чи законного представника, якщо він бере участь у провадженні.

Рішення слідчого судді за результатами розгляду реалізуються у вигляді ухвали, якою:

- 1) залишає скаргу без задоволення;
- 2) задовольняє скаргу і скасовує рішення про видачу (екстрадицію).

Відстрочка передачі особи, яка підлягає екстрадиції можлива, наприклад, якщо вона тяжко хворіє і за станом здоров'я не може бути видана без шкоди її здоров'ю. В такому випадку до її одужання процедура екстрадиції призупиняється.

Завершення процедури екстрадиції відбувається за умов ст. 593 КПК.

Так, з метою фактичної передачі особи, щодо якої прийнято рішення про видачу (екстрадицію), уповноважений (центральный) орган України після набрання чинності цим рішенням надає відповідні доручення (направляє звернення) компетентним органам України.

Передача особи відбувається протягом п'ятнадцяти днів з дати, встановленої для її передачі. Цей строк може бути продовжено уповноваженим (центральним) органом України до тридцяти днів, після чого особа підлягає звільненню з-під варти.

Під час фактичної передачі особи компетентний орган іноземної держави інформується про строк перебування цієї особи під вартою в Україні.

Доставлення до установ системи виконання покарань особи, щодо якої компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про видачу в Україну, забезпечують компетентні органи України за дорученням (зверненням) уповноваженого (центрального) органу України.

Витрати, що виникли на території України у зв'язку з вирішенням питання про видачу особи, а також витрати, що виникли у зв'язку із транзитним перевезенням через територію іншої держави особи, яка видається Україні, вважаються процесуальними витратами згідно з КПК України.

4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ПОРЯДКУ ПЕРЕЙНЯТТЯ

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови термін «перейняття» походить від «переймати», «перейняти», що означає: 1) сприймаючи щось від кого-небудь ставати у цьому подібним до нього; 2) брати на себе відповідальність за кого-, що-небудь або заміняти когось собою.

Так, перейняттям кримінального провадження є заміна суб'єкту, який веде провадження з обов'язковою передачею його відповідальності за ведення процедури кримінального провадження.

Главою 45 КПК України передбачено 2 види перейняття:

1. перейняття кримінального провадження від іноземних держав (ст. 588, 591 КПК України);
2. перейняття кримінального провадження компетентному органу іншої держави (в іноземну державу)(ст. 592- 594 КПК України).

Від іноземних держав клопотання про перейняття розглядається Генеральною прокуратурою України як уповноваженим (центральним) органом України протягом двадцяти днів з моменту надходження.

Так, Генеральна прокуратура України може відмовити в перейнятті кримінального переслідування. В такому випадку вона повертає подані матеріали до іноземної держави з обґрунтуванням підстав відмови.

Підставами відмови від перейняттям кримінального провадження може бути:

- 1) не дотримання вимоги частини третьої статті 579 КПК України або

міжнародного договору України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

2) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено виправдувальний вирок;

3) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено обвинувальний вирок, за яким покарання вже відбуте або виконується;

4) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні закрито кримінальне провадження або її звільнено від відбування покарання у зв'язку з помилуванням або амністією;

5) провадження щодо заявленого кримінального правопорушення не може здійснюватися у зв'язку із закінченням строку давності.

До особи, про яку ведеться мова в клопотанні компетентного органу іноземної держави може бути застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на території України, але не більше ніж сорок діб. Протягом цього терміну від іноземної держави має надійти запит. У випадку якщо він не надійшов, особа звільняється з-під варти.

Реалізація даного запобіжного заходу відбувається відповідно до умов та в порядку ст. 579 КПК України.

Кримінальне провадження, що перейняте від іншої держави починається зі стадії досудового розслідування. Відомості, що містяться в матеріалах провадження можуть бути визнані допустимими в суді України за умов, що вони отримані без порушення вимог закону та відповідно до засад судочинства України.

Покарання, що призначається судом України не може бути суворішим від покарання за те ж саме правопорушення запитуючої сторони.

Відповідно до ст. 592 КПК України кримінальне провадження може бути передане компетентному органу іншої держави.

До клопотання про передання кримінального провадження висуваються вимоги згідно зі ст. 600 КПК:

1) назву органу, який здійснює кримінальне провадження;

- 2) посилання на відповідний міжнародний договір про надання правової допомоги;
- 3) найменування кримінального провадження, передання якого запитується;
- 4) опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію;
- 5) прізвище, ім'я, по батькові особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, дата і місце народження, місце проживання або перебування та інші відомості про неї.

До клопотання додаються такі документи:

- 1) матеріали кримінального провадження;
- 2) текст статті закону України про кримінальну відповідальність, за яким кваліфікується кримінальне правопорушення, щодо якого здійснюється провадження;
- 3) відомості про громадянство особи
- 4) наявні речові докази.

У випадку, якщо компетентним органом іноземної держави передане кримінальне провадження на стадії досудового розслідування підлягає закриттю, то таке рішення не перешкоджає відновленню провадження в Україні та подальшому розслідуванню на території України.

5 ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ВИРОКІВ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ ТА ПЕРЕДАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ

Засади визнання та виконання вироків іноземних судів та передача засуджених осіб передбачена главою 46 КПК України. В даній главі виконання вироків іноземних судів присвячені ст. 602-604 КПК України, передачі засуджених осіб – ст. 605-609 КПК України тощо.

Алгоритм дій щодо виконання вироків іноземних судів:

1. Підставою виконання вироку іноземної держави є запит про виконання вироку суду іноземної держави. Так, даний запит розглядається протягом тридцяти діб Міністерством юстиції України.

Строк може бути подовжено лише у випадку, якщо запит надійшов іноземною мовою. Пролонгація здійснюється до трьох місяців.

2. Якщо умови, що передбачені міжнародним договором України відповідні запиту, то Міністерство юстиції України направляє суду першої інстанції клопотання про визнання і виконання запиту.

3. У випадках відмови у виконанні запиту Міністерство юстиції України повідомляє про це іноземний орган. Виконанню таких запитів не підлягають вирoki іноземних судів, що ухвалені заочно (*in absentia*), тобто без участі особи під час кримінального провадження – крім випадків, коли засудженій особі було вручено копію вироку і надано можливість його оскаржити.

4. З метою застосування запобіжного заходу до вирішення питання про виконання вироку суду іноземної держави Міністерство юстиції України може надіслати засвідчену копію запиту прокурору.

Етапи розгляду судом питання про виконання вироку іноземної держави:

Протягом одного місяця з дня його подачі клопотання Міністерства юстиції України про виконання вироку суду іноземної держави розглядається судом першої інстанції.

Дату судового засідання повідомляють особі, щодо якої ухвалено вирок, якщо вона перебуває на території України.

За результатами судового розгляду суд постановляє ухвалу:

- 1) про виконання вироку суду іноземної держави повністю або частково.
- 2) про відмову у виконанні вироку суду іноземної держави.

Під час ухвалення рішення про виконання вироку суду іноземної держави суд може одночасно ухвалити рішення про обрання запобіжного заходу стосовно особи.

Копії ухвали суд надсилає Міністерству юстиції України та вручає особі, засудженій вироком суду іноземної держави, якщо така особа перебуває на території України.

Судове рішення стосовно виконання вироку суду іноземної держави може бути оскаржено в апеляційному порядку органом, що подав клопотання, особою, щодо якої вирішено відповідне питання, та прокурором.

Відповідно до ст. 606 КПК України засуджену судом України особу може бути передано для відбування покарання в іншу державу, а засудженого іноземним судом громадянина України прийнято для відбування покарання в Україні тільки за умов:

- 1) якщо ця особа є громадянином держави виконання вироку;
- 2) якщо вирок набрав законної сили;
- 3) якщо на час отримання запиту про передачу засуджений має відбувати покарання упродовж якнайменш шести місяців або якщо йому ухвалено вирок до ув'язнення на невизначений строк;
- 4) якщо на передачу згоден засуджений або з урахуванням його віку або фізичного чи психічного стану на це згоден законний представник засудженого;
- 5) якщо кримінальне правопорушення, внаслідок вчинення якого було ухвалено вирок, є злочином згідно із законодавством держави виконання вироку або було б злочином у разі вчинення на її території, за вчинення якого може бути призначено покарання у виді позбавлення волі;
- 6) якщо відшкодовано майнову шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, а в разі наявності - також процесуальні витрати;
- 7) якщо держава ухвалення вироку і держава виконання вироку згодні на передачу засудженого.

Для передачі засудженого для відбування покарання необхідна його *згода*, яка повинна бути висловлена у письмовій формі.

Етапи вирішення питання про передачу осіб, засуджених судами України, для відбування покарання в іноземних державах:

1. Питання про передачу вирішується міністерством юстиції України.
2. Після вивчення та перевірки матеріалів Міністерство юстиції України приймає рішення щодо передачі особи, засудженої судом України до позбавлення волі, для подальшого відбування покарання у державі, громадянином якої вона є, про що надсилає інформацію відповідному органу іноземної держави та особі, за ініціативою якої розглядалося питання передачі засудженої особи.
3. Після отримання від уповноваженого (центрального) органу іноземної

держави інформації про згоду на прийняття засудженого для відбування покарання Міністерство юстиції України надсилає Міністерству внутрішніх справ України та Національній поліції доручення про узгодження місця, часу і порядку передачі та організацію передачі цієї особи з установи системи виконання покарань України в іноземну державу.

4. Можливе застосування до особи акта амністії чи помилування. Вданому випадку Міністерство юстиції України направляє уповноваженому (центральному) органу іноземної держави копію ухвали суду про зміну або скасування вироку або копію рішення відповідних органів України про застосування до засудженого амністії чи помилування (див.також ст. 608 КПК України).

5. Міністерство юстиції України інформує державу виконання вироку про прийнятті процесуальні рішення.

Етапи розгляду пропозицій про передачу громадян України, засуджених судами іноземних держав :

1. Пропозиції іноземної держави про передачу громадян України, засуджених судом іноземної держави підлягають розгляду Міністерством юстиції України.

2. Міністерство юстиції України запитує необхідні документи для вирішення питання по суті.

3. Після надходження усіх документів Міністерство юстиції України протягом місяця звертається до суду першої інстанції з клопотанням про приведення вироку іноземного суду у відповідність до законодавства України (термін може бути подовжено до 3-х місяців у разі, якщо матеріали надійшли іноземною мовою).

4. У разі задоволення запиту Міністерство юстиції України направляє державі, судом якої ухвалено вирок, інформацію про це разом з копією ухвали суду за результатами розгляду клопотання.

Розгляд судом питання про приведення іноземного вироку у відповідність із законодавством України регламентовано статтею 610 КПК України. В ч. 4 даної статті зауважено на тому, що суд може змінити тривалість при відбуванні

покарання, що підлягає відбуванню на підставі вироку суду іноземної держави.

Такими випадками є:

1) якщо законом України про кримінальну відповідальність за кримінальне правопорушення максимальний строк позбавлення волі є меншим, ніж призначений вироком суду іноземної держави, суд визначає максимальний строк позбавлення волі, передбачений кримінальним законом України;

2) якщо строк покарання, призначений вироком суду іноземної держави, є меншим, ніж мінімальний строк, передбачений санкцією статті Кримінального кодексу України за відповідне кримінальне правопорушення, суд дотримується строку, визначеного вироком суду іноземної держави.

Наступним важливим положенням є те, що до особи, переданої в Україну для подальшого відбування покарання, може бути застосовано умовно-дострокове звільнення, амністію або здійснено помилування у порядку. Це положення кореспондується з засадою верховенства права та виступає його кульмінацією.

В законі передбачені і випадки, коли Міністерство юстиції України має повідомити компетентний орган держави, судом якої було ухвалено вирок, про стан або результати виконання покарання. Ними є такі:

- 1) завершення відбування покарання згідно із законодавством України;
- 2) смерті засудженої особи;
- 3) втечі засудженої особи.

Зазначимо, що будь-які питання, пов'язані з переглядом вироку суду іноземної держави, вирішуються судом держави, в якій ухвалено вирок (ст. 605 КПК).

Витрати, пов'язані з передачею засудженого в Україні іноземця для подальшого відбування покарання в державу його громадянства, крім тих, що виникли на території України, покриває держава, громадянином якої є засуджена особа.

ВИСНОВКИ

В умовах перетворень, які останнім часом супроводжують життя суспільства як на території України, так і в іноземних країнах, вельми актуальним видається допомога між державами. Завдяки їй відбувається значна та потужна протидія злочинності.

Міжнародне співробітництво – це діяльність уповноважених органів під час кримінального провадження, що полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків.

Важливою формою міжнародної взаємодії між державами по боротьбі зі злочинністю є співробітництво в сфері судочинства по кримінальним правопорушенням різних видів. Така форма співпраці має назву міжнародної правової допомоги.

Міжнародна правова допомога є офіційною діяльністю державних органів, яка здійснюється на підставі міжнародних договорів. Договори про правову допомогу забезпечують найбільш повне здійснення національної юрисдикції й уникнення конфлікту юрисдикцій – саме з цією метою держави їх укладають. З появою міжнародних судових органів міжнародні договори можуть передбачати можливість надання правової допомоги для здійснення міжнародної кримінальної юрисдикції.

Організацію по наданню міжнародної допомоги здійснюють компетентні органи суверенних держав. До уповноважених (центральных) органів в Україні відповідно до ст. 545 КПК України відносяться: Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України.

Надання міжнародної допомоги відбувається за запитом запитуючої сторони, який розглядається уповноваженим (центральним) органом держави.

Вельми важливим інститутом в умовах міжнародної співпраці є інститут

екстрадиції (глава 44 КПК України).

Екстрадиція – це сукупність заходів щодо видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

Виходячи зі змісту статті 574 КПК України, видачі підлягають наступні категорії осіб:

- обвинувачені (підозрювані) у справах на стадії досудового розслідування;
- підсудні (засуджені) у справах на стадії судового розгляду або виконання вироку.

Наступною формою співпраці є перейняття кримінального провадження (глава 45 КПК України).

Перейняття кримінального провадження – здійснення компетентними органами однієї держави розслідування з метою притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочини, вчинені на території іншої держави, за її запитом.

Окремою главою також передбачено з'ясування питання, що стосуються визнання та виконання вироків іноземних судів та передачі засуджених осіб.

Узагальнення практики надання міжнародної правової допомоги органами України на стадії досудового розслідування кримінальних проваджень дозволяє стверджувати, що найчастіше надається (запитується) допомога саме у вигляді виконання процесуальних дій (виклику свідків, потерпілих для допиту та участі в інших слідчих діях, передачі предметів та документів тощо).

В умовах толерантних та виважених відносин між державами саме сьогодні співпраця, яка відбувається між ними, якісним чином впливає на протидію злочинності.